

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 11 februari 1919 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om visst undantag från tillämpningen av 49 § 1 mom. och 165 § 1 mom. lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

I en till riksdagen avlåten, till bankoutskottet hänvisad proposition, nr 48, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollen över finansärenden för den 17 och 31 januari 1919 samt av i lagrådet fört protokoll, föreslagit riksdagen att antaga här nedan intagna

Förslag

till

Lag

om visst undantag från tillämpningen av 49 § 1 mom. och 165 § 1 mom. lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

Häri genom förordnas, att vad i 49 § 1 mom. och 165 § 1 mom. lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse finnes stadgat icke skall i fråga om bankbolag, vars egna fonder uppgå till minst fem miljoner kronor, äga tillämpning under tiden intill den 1 juli 1920, där ej Konungen dessförinnan annorledes förordnar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1919.

Till ovanberörda statsrådsprotokoll den 17 januari 1919 har departementschefen i ärendet anfört följande:

»I en till Kungl. Maj:t den 16 mars 1917 ingiven skrivelse anförde styrelsen för svenska bankföreningen i huvudsak följande:

Jämlikt 49 och 165 §§ i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse finge banks inlåning ej överstiga fem gånger beloppet av bankens egna fonder. Denna bestämmelse vore avsedd att trygga bankernas soliditet. En dylik begränsning av bankernas inlåningsrätt, mot vilken redan under normala förhållanden anmärkingar kunde framställas, vore emellertid olämplig med hänsyn till de under det pågående kriget uppkomna förhållandena. Insättningarna i bankerna hade ökats i synnerligen hög grad och det syntes som om denna ökning ännu icke nått sin kulmen. Emellertid kunde det antagas, att en högst avsevärd del av de penningar, som uppsamlades i bankerna därför att de ej kunde göras fruktbarande på annat håll, efter kriget åter skulle söka sig ut i rörelsen. Det måste anses olämpligt, om bankerna till följd av en tillfällig inlåning skulle nödgas öka sina fonder till belopp, som komme att i framtiden visa sig allt för stora. Bestämmelserna i ovannämnda lagrum borde därför få dispositiv karaktär, så att t. ex. bankinspektionen tillades rätt att på därom gjord ansökan för högst ett år åt gången medgiva befrielse från iakttagande av föreskriften om begränsning av inlåningen.

Uti infordrat utlåtande över berörda framställning anförde bankinspektionen, bland annat: Vad styrelsen för svenska bankföreningen framhållit beträffande ovannämnda lagbestämmelsers verkan under de förhållanden, som skapats under det pågående kriget, vore förtjänt av stort beaktande. Enligt bankinspektionens åsikt hade styrelsen anfört fullgiltiga skäl för en förändring under den tid, dessa förhållanden kunde komma att bestå. Emellertid vore det för vinnande av det avsedda ändamålet tillfyllest och jämväl i övrigt mest lämpligt, att ifrågasvarande lagbestämmelser genom en provisorisk lag försattes ur gällande kraft, till en början under ett år och därefter eventuellt för den ytterligare tid, som av de angivna abnorma förhållandena kunde påkallas. Då det emellertid egentligen torde vara allenast de större bankerna med kontor i landets affärscentra, som rönt den ovan antydda inverkan av kristiden, men däremot de mindre bankerna, för vilka för övrigt den ifrågasvarande regeln jämväl under normala tider hade sin största betydelse, icke i nämnvärd mån torde hava berörts därav, borde den provisoriska lagstiftningen omfatta allenast bankbolag med fonder, som uppginge till något så när betydande belopp, förslagsvis minst fem miljoner kronor.

I överensstämmelse med bankinspektionens yttrande utarbetades inom finansdepartementet ett lagförslag i ämnet. Sedan från lagrådet inhämtats utlåtande över lagförslaget, föreslog Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 16 april 1917 dagtecknad proposition, nr 249, riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag om visst undantag från tillämpningen av 49 § 1 mom. och 165 § 1 mom. lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

Riksdagen anmälde i skrivelse den 4 maj 1917, nr 142, att riksdagen bifallit propositionen. Under erinran om vissa inom lagrådet framställda anmärkningar mot förslaget, vilka syntes varit föranledda av farhågor för att den provisoriska lagen skulle kunna komma att sättas ur kraft så plötsligt, att bankerna icke erhöles tillräcklig tid på sig för avvecklingen, framhöll riksdagen därvid tillika, att enligt riksdagens mening Kungl. Maj:t icke skulle underlåta att, därest den provisoriska lagen ansåges böra träda ur tillämpning, i tid vidtaga sådana åtgärder, att de befarade olägenheterna bleve undanröjda.

Den 15 maj 1917 utfärdade Kungl. Maj:t lag om visst undantag från tillämpningen av 49 § 1 mom. och 165 § 1 mom. lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse av följande lydelse:

Härigenom förordnas, att vad i 49 § 1 mom. och 165 § 1 mom. lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse finnes stadgat icke skall i fråga om bankbolag, vars egna fonder uppgå till minst fem miljoner kronor, äga tillämpning under tiden intill den 1 juli 1918, där ej Konungen dessförinnan annorledes förordnar.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då densamma, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Sedan bankinspektionen uti infordrat yttrande förordnat prolongation av bestämmelserna i lagen den 15 maj 1917 till den 1 juli 1919, framlade jag den 10 januari 1918 för Kungl. Maj:t ett inom finansdepartementet utarbetat, så lydande förslag till lag i ämnet:

Härigenom förordnas, att vad i 49 § 1 mom. och 165 § 1 mom. lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse finnes stadgat icke skall i fråga om bankbolag, vars egna fonder uppgå till minst fem miljoner kronor, äga tillämpning under tiden intill den 1 juli 1919, där ej Konungen dessförinnan annorledes förordnar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1918.

Över förslaget inhämtades utlåtande från lagrådet, som lämnade förslaget utan anmärkning, varefter Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 22 januari 1918 dagtecknad proposition, nr 33, föreslog riksdagen att antaga samma förslag.

Riksdagen anmälde i skrivelse den 19 februari 1918, nr 28, att riksdagen bifallit propositionen.

Den 26 februari 1918 utfärdade Kungl. Maj:t därefter lag (nr 98) av enahanda innehåll som ovanintagna förslag.

På min begäran om bankinspektionens yttrande, huruvida åtgärder borde vidtagas för åvägbringande av fortsatt giltighet utöver den 1 juli 1919 av bestämmelserna i lagen den 26 februari 1918, har bankinspektionen i sin den 19 september 1918 dagtecknade svarsskrivelse meddelat, att, då de förhållanden, som föranlett nämnda lag, fortfarande vore för handen och, såvitt bedömas kunde, ännu länge torde komma att bestå, bestämmelserna i lagen syntes böra prolongeras till den 1 juli 1920.

Enligt vad jag inhämtat från bankinspektionen hade sammanlagda saldona å de privata bankernas giroräkningar, vilka saldon den 31 oktober 1917 uppgått till 691,330,350 kronor, den 30 september 1918 stigit till 973,610,289 kronor och den 30 därpå följande november, som är den sista dag, för vilken slutsumman är känd, till 1,020,708,195 kronor.

Uppenbarligen kommer behovet av de, senast genom lagen den 26 februari 1918, meddelade undantagsbestämmelserna att göra sig gällande ännu någon tid efter den 1 juli 1919. Jag anser därför, att bestämmelserna böra förlängas att gälla under ytterligare ett år, med rätt för Konungen att, därest omständigheterna därtill föranleda, tidigare sätta bestämmelserna ur kraft.»

Lagrådet har lämnat förslaget utan anmärkning.

Såsom i statsrådsprotokollet erinras, hade sammanlagda saldona å de privata bankernas giroräkningar, vilka saldon den 31 oktober 1917 uppgått till 691,330,350 kronor, den 30 september 1918 stigit till 973,610,289 kronor och den 30 därpå följande november, sista dagen, för vilken slutsumman då var känd, till 1,020,708,195 kronor. Enligt numera tillgängliga statistiska uppgifter uppgingo dessa saldon den 31 december 1918 till 1,042,494,186 kronor.

Utskottet.

Då de förhållanden, som föranlett ifrågavarande undantagsbestämmelser, fortfarande äro för handen och väl ännu någon tid framåt torde komma att bestå, synes det vara lämpligt, att lagen förlänges, på sätt

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 8 saml. 3 häft. (Nr 3—6.)

förslaget innehåller. Utskottet vill i detta sammanhang erinra vad som framhölls redan av 1917 års riksdag i anledning av uttalade farhågor för att den provisoriska lagen skulle kunna komma att sättas ur kraft så plötsligt, att bankerna icke erhöle tillräcklig tid på sig för avvecklingen eller att enligt riksdagens mening Kungl. Maj:ts icke skulle underlåta att, därest den provisoriska lagen ansåges böra träda ur tillämpning, i tid vidtaga sådana åtgärder, att de befarade olägenheterna bleve undanröjda.

Då det emellertid torde få anses vara önskvärt, att de genom kriget framkallade provisoriska bestämmelserna på olika områden, så snart ske kan, avvecklas, har utskottet för sin del ansett det vara nödigt, att redan nu utredning verkställes, huruvida en återgång till det i lagen bestämda förhållandet mellan bankernas inlåning och deras fonder må anses lämplig eller huruvida förändrade föreskrifter i detta avseende äro av behovet påkallade.

Åberopande vad sålunda förekommit hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 11 februari 1919.

På bankoutskottets vägnar:

ERNST HEDENSTIERNA.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:
av första kammaren: herrar *Hedenstierna, Ekman, Gustafsson, Neiglick*, friherre *Langenskiöld, Wickman* och *Schyller* samt
av andra kammaren: herrar *Kristensson, Bogren, Sommelius, Jonsson* i Gumboda, *Borgren, Bäcklund, Olsson* i Berg och *Lovén*.
